Europa-Parlamentet
2024-2029

Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender

2025/2131(INL)

2.9.2025

UDKAST TIL BETÆNKNING

med henstillinger til Kommissionen om direktivet om retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet: sikring af jobskabelse og revitalisering af de lokale økonomier
(2025/2131(INL))

Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender

Ordfører: Jana Toom

(Initiativ – forretningsordenens artikel 47)

PR_INL

INDHOLD

Side

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING 3

BILAG TIL FORSLAGET TIL BESLUTNING: HENSTILLINGER VEDRØRENDE INDHOLDET AF DET FORSLAG, DER ANMODES OM 8

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT 9

FORSLAG TIL EUROPA-PARLAMENTETS BESLUTNING

med henstillinger til Kommissionen om direktivet om retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet: sikring af jobskabelse og revitalisering af de lokale økonomier (2025/2131(INL))

Europa-Parlamentet,

– der henviser til artikel 225 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF),

– der henviser til udtalelse fra Retsudvalget om det foreslåede retsgrundlag,

– der henviser til forretningsordenens artikel 47 og 55,

– der henviser til artikel 4, 9, 46, 149, 151, 153, 162, 164, 174-178 og 349 i TEUF,

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 11. december 2019 om den europæiske grønne pagt (COM(2019)0640),

– der henviser til Kommissionens meddelelse af 4. marts 2021 om handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder COM(2021)0102),

der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU)2021/241 af 12. februar 2021 om oprettelse af genopretnings- og resiliensfaciliteten[1], der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1056 af 24. juni 2021 om oprettelse af Fonden for Retfærdig Omstilling[2],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/1057 af 24. juni 2021 om oprettelse af Den Europæiske Socialfond Plus (ESF+) og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1296/2013[3],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2021/691 af 28. april 2021 om Den Europæiske Fond for Tilpasning til Globaliseringen for Afskedigede Arbejdstagere (EGF) og om ophævelse af forordning (EU) nr. 1309/2013[4],

der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) 2023/955 af 10. maj 2023 om oprettelse af en social klimafond og om ændring af forordning (EU) 2021/1060[5],

– der henviser til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2003/87/EF af 13. oktober 2003 om en ordning for handel med kvoter for drivhusgasemissioner i Fællesskabet og om

[1] EUT L 57 af 18.2.2021, s. 17.
[2] EUT L 231 af 30.6.2021, s. 1.
[3] EUT L 231 af 30.6.2021, s. 21.
[4] EUT L 153 af 3.5.2021, s. 48.
[5] EUT L 130 af 16.5.2023, s. 1.

ændring af Rådets direktiv 96/61/EF[6],

der henviser til Mario Draghis rapport af 9. september 2024 med titlen "The future of European competitiveness" (om fremtiden for den europæiske konkurrenceevne, også kaldet "Draghirapporten"),

– der henviser til planen for kvalitetsjob,

– der henviser til Rådets henstilling om retfærdig omstilling til klimaneutralitet fra 2022,

– der henviser til betænkning fra Udvalget om Beskæftigelse og Sociale Anliggender (A10-0000/2025),

A. der henviser til, at den grønne og den digitale omstilling har en gennemgribende forandringseffekt på Europas økonomier, regioner og arbejdspladser; der henviser til, at sikring af et effektivt skift til en klimaneutral og digitaliseret økonomi og en reduktion af energiforsyningsafhængigheden er afgørende for Europas bæredygtighed, vækst og konkurrenceevne; der henviser til, at den endelige succes med den dobbelte omstilling i høj grad vil afhænge af, at det sikres, at omstillingen er retfærdig og inklusiv for arbejdstagere, virksomheder og berørte regioner;

B. der henviser til, at forvaltningen af omstillingen til en CO_2-neutral økonomi ikke kun bør støtte omstillingen til nye job i nye sektorer, men også bevare og tilpasse eksisterende job og sektorer til klimaneutrale og rene industrier og teknologier for mennesker, der bor i berørte områder; der henviser til, at det er vigtigt, at arbejdstagere og jobsøgende føler, at de får støtte til at håndtere omstillinger for at fremme forståelse og accept af målene i 2050-strategien;

C. der henviser til, at selv om en række vigtige lovgivningsmæssige og ikkelovgivningsmæssige EU-initiativer har til formål eller kan bidrage til at håndtere virkningerne af den dobbelte omstilling (navnlig mekanismen for retfærdig omstilling, Fonden for Retfærdig Omstilling, Unionen for færdigheder, Den Sociale Klimafond, ESF+ og genopretnings- og resiliensfaciliteten), er der fortsat mangler i den lovgivningsmæssige og politiske ramme, når det drejer sig om forstyrrelser på arbejdspladsen, arbejdstagerrettigheder, social beskyttelse og social dialog; der henviser til, at kun en indsats på EU-plan kan sikre reel merværdi og samtidig opadgående social konvergens for at gøre løftet om "ikke at lade nogen i stikken" til en realitet;

D. der henviser til, at Draghirapporten identificerer vedvarende mangel på kvalificeret arbejdskraft som en hindring for innovation, indførelse af teknologi og dekarboniseringsbestræbelser, der igen hæmmer vækst og konkurrenceevne; der henviser til, at det i Draghirapporten bemærkes, at næsten 80 % små og mellemstore virksomheder har vanskeligt ved at finde arbejdstagere med de rette færdigheder; der henviser til, at Draghirapporten yderligere understreger behovet for at sikre, at produktivitetsvækst og social inklusion går hånd i hånd med medlemsstaternes velfærdssystemer, der er afgørende for at levere stærke offentlige tjenester, social beskyttelse, boliger, transport og børnepasning under omstillingen;

[6] EUT L 275 af 25.10.2003, s. 32.

1. fremhæver, at en vellykket overgang til mere bæredygtige energikilder og -industrier vil spille en vigtig rolle for EU-virksomhedernes konkurrenceevne på lang sigt på det globale marked; understreger behovet for at sikre, at virksomheder og arbejdstagere er godt rustet til at udnytte de muligheder, der opstår som følge af overgangen til nye og innovative løsninger; mener, at en bindende ramme for håndtering af udfordringerne og mulighederne ved en retfærdig omstilling på arbejdspladsen er afgørende for at sikre fælles minimumsstandarder og skabe klarhed og struktur for både arbejdstagere og arbejdsgivere med hensyn til at foregribe og håndtere forandringer og i sidste ende forbedre Unionens modstandsdygtighed, konkurrenceevne og opadgående social konvergens; understreger, at regionerne kan støtte en retfærdig omstilling ved at kombinere social beskyttelse, økonomisk diversificering og territorial koordinering for at mindske de negative virkninger og fremme en mere inklusiv udvikling;

2. fremhæver, at dekarboniseringens indvirkning på beskæftigelsen går videre end reduktioner i sektorerne for fossile brændstoffer og vil have en bredere indvirkning med hensyn til omdefinering af arbejdspladser og generel omstilling på arbejdsmarkedet; understreger behovet for, at den kommende ajourføring af handlingsplanen for den europæiske søjle for sociale rettigheder og den nye køreplan for kvalitetsjob omfatter en række konkrete lovgivningsmæssige og ikkelovgivningsmæssige foranstaltninger, der konkret forbedrer arbejdstagernes og selvstændiges arbejdsvilkår, sundhed og sikkerhed, kollektive overenskomstdækning og uddannelse og færdigheder; understreger, at sådanne foranstaltninger også giver mulighed for at støtte Unionens arbejdsgivere, navnlig SMV'er, med at fastholde og forbedre deres konkurrenceevne ved at skabe en klar ramme for foregribelse og håndtering af forandringer i partnerskab med arbejdstagere og for at investere i erhvervsuddannelse, opkvalificering og omskoling af arbejdstagere med henblik på at afhjælpe manglen på færdigheder og arbejdskraft, der hæmmer produktivitet og vækst;

3. opfordrer Kommissionen til efter høring af arbejdsmarkedets parter at foreslå et direktiv for at sikre en retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet og lette Unionens omstilling til en bæredygtig, klimaneutral og digital økonomi; mener, at dette direktiv bør omfatte foranstaltninger, der bl.a. skal sikre:

    a) en særlig ramme for foregribelse og håndtering af forandringer gennem rettidig information og høring af arbejdstagerne og deres repræsentanter, social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger

    b) en individuel ret til gratis uddannelse for arbejdstagere i arbejdstiden

    c) fastlæggelse af nationale strategier for retfærdig omstilling

    d) udvikling af erhvervsstøtteprogrammer og fremme af omstillingsplaner på virksomhedsniveau

    e) en overvågningsstruktur, der kan levere strategisk fremsynethed;

4. fremhæver, at foregribelse og styring af forandringer er afgørende for, at både arbejdsgivere og arbejdstagere med succes kan navigere i den grønne omstilling og effektivt håndtere de økonomiske udfordringer, der følger af ugunstige geopolitiske begivenheder; understreger, at omstillingsplanlægning proaktivt kan forebygge

afskedigelser, opbygge langsigtet modstandsdygtighed i erhvervslivet og gøre bedst mulig brug af de tilgængelige ressourcer; understreger, at der skal udarbejdes planer inden for rammerne af den sociale dialog med fuld respekt for retten til information og høring; opfordrer i denne forbindelse til en revision af den lovgivningsmæssige ramme for information og høring for at sikre, at den er egnet til formålet i forbindelse med den dobbelte omstilling; understreger behovet for at give virksomhederne incitamenter til at udarbejde deres egne omstillingsplaner;

5. fremhæver, at manglen på kvalificerede arbejdstagere kun kan afhjælpes på en meningsfuld måde ved at gøre noget ved tilgængeligheden af og adgangen til uddannelsesmuligheder; fremhæver, at uddannelsesplaner, familiemæssige forpligtelser og omkostninger er de største hindringer for arbejdstagere, der er villige til at deltage i videreuddannelse[7]; er af den faste overbevisning, at en individuel ret til omkostningsfri uddannelse for arbejdstagere og i arbejdstiden kan overvinde disse hindringer for arbejdstagerne og sikre en forudsigelig og stabil forsyning af kvalificerede arbejdstagere til arbejdsgiverne;

6. understreger behovet for, at medlemsstaterne støtter virksomheder og arbejdstagere ved at fastlægge overordnede strategier og politikker for en retfærdig omstilling på nationalt plan; fremhæver, at sådanne nationale strategier bør identificere omstillingernes indvirkning på de enkelte sektorer og arbejdsstyrken og bør fastsætte en omfattende og tværgående vifte af foranstaltninger til at afbøde virkningerne; understreger betydningen af at udvikle en langsigtet vision og strategi for lokal økonomisk omstilling ved at inddrage offentlige og private aktører og civilsamfundet; understreger, at direkte investeringer i innovation og forbedring af den regionale tiltrækningskraft gennem opgradering af infrastruktur, offentlige tjenester og faciliteter er nødvendige for at fastholde arbejdstagerne og skabe kvalitetsjob;

7. minder om, at SMV'er er de vigtigste producenter af varig lokal beskæftigelse; understreger behovet for at lette SMV'ers adgang til omstillingsfinansiering, herunder ved at give mulighed for klyngedannelsesordninger for adgang til midler og teknisk bistand som rettesnor for projekternes udformning og overholdelse; opfordrer indtrængende medlemsstaterne og de regionale myndigheder til at oprette og styrke erhvervsstøtteprogrammer i de berørte regioner for at hjælpe nystartede virksomheder og SMV'er med at vokse og lykkes; fremhæver, at investeringsincitamenter kan bidrage til at tiltrække virksomheder til sårbare regioner;

8. bemærker manglen på nøjagtige data om antallet af arbejdspladser, der er gået tabt, skabt eller påvirket af den dobbelte omstilling; understreger betydningen af at forudsige ændringer på arbejdsmarkedet og tendenser i kvalifikationsbehovet med henblik på effektive politiske løsninger; opfordrer til, at der oprettes et fuldt udbygget EU-observatorium for retfærdig omstilling med henblik på at indsamle relevante data og analysere virkningerne af omstillingspolitikker;

9. opfordrer til, at det foreslåede direktiv ledsages af en moderniseret fond for retfærdig omstilling for programmeringsperioden efter 2027, der sikrer, at den fungerer under delt forvaltning og partnerskabsprincipper med et øget budget; understreger, at den nye fond bør støtte arbejdsgiverne i at give arbejdstagerne ret til uddannelse samt udrulning af

[7] Employment and Social Developments in Europe 2024, Europa-Kommissionen, s. 20.

omstillingsplaner på virksomhedsplan; opfordrer indtrængende til, at omstillingsfinansiering omfatter sociale betingelser for at støtte inklusion;

10. opfordrer medlemsstaterne til at sikre tilstrækkelig finansiering af kvalitetsfærdigheder og erhvervsuddannelsesprogrammer som en langsigtet investering i arbejdstagernes og virksomhedernes produktivitet, vækst og konkurrenceevne; opfordrer medlemsstaterne til med støtte fra Kommissionen strategisk at udnytte eksisterende EU-instrumenter til at gennemføre færdighedsunionen, navnlig færdighedsgarantien; opfordrer medlemsstaterne til at øge anvendelsen af indtægterne fra den nationale emissionshandelsordning til uddannelse af arbejdstagere og omfordeling af arbejdskraft; opfordrer Kommissionen til at undersøge og udstede retningslinjer for, hvordan offentlig-private partnerskaber mellem medlemsstater og virksomheder kan finansiere uddannelse, omskoling og opkvalificering af arbejdstagere, navnlig retten til uddannelse for individuelle arbejdstagere;

11. fremhæver, at stærke sociale sikkerhedsnet og sociale beskyttelsessystemer er afgørende for at støtte arbejdstagerne i overgangsperioder; opfordrer medlemsstaterne til at modernisere og styrke deres sociale beskyttelsessystemer og -tjenester for at sikre modstandsdygtighed over for chok som følge af den dobbelte omstilling, der påvirker arbejdsmarkedet;

12. understreger, at indvirkningen på beskæftigelsen vil variere fra region til region og befolkning til befolkning; fremhæver i denne forbindelse behovet for at inddrage og sætte lokale borgere og interessenter i stand til at være aktive aktører i omstillingen; understreger, at de offentlige myndigheder skal deltage i strategiske høringer og samarbejde med arbejdsmarkedets parter under forvaltningen af omstillingen; understreger, at meningsfuld deltagelse kan sikres gennem høringer i den tidlige fase og klare mandater og stemmerettigheder for arbejdsmarkedets parter, SMV'er, civilsamfundet og unge i regionale koordineringsorganer;

13. anmoder Kommissionen om senest den 31. januar 2027 på grundlag af artikel 153, stk. 2, litra b), sammenholdt med artikel 153, stk. 1, litra a), b), e) og h) i TEUF at fremsætte et forslag til direktiv om retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet i overensstemmelse med henstillingerne i bilaget hertil;

14. mener, at de finansielle følgevirkninger af det forslag, der anmodes om, bør dækkes af eksisterende budgetbevillinger;

15. pålægger sin formand at sende denne beslutning og henstillingerne i bilaget til Kommissionen og Rådet.

BILAG TIL FORSLAGET TIL BESLUTNING: HENSTILLINGER VEDRØRENDE INDHOLDET AF DET FORSLAG, DER ANMODES OM

Et europæisk direktiv om retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet: sikring af jobskabelse og revitalisering af de lokale økonomier

Europa-Parlamentet mener, at det fremtidige lovgivningsforslag til et direktiv om retfærdig omstilling på arbejdsmarkedet: sikring af jobskabelse og revitalisering af de lokale økonomier bør følge disse principper og mål:

Henstilling 1: Forslagets generelle mål

Det overordnede mål med forslaget er at fastlægge en EU-ramme for politiske foranstaltninger, der kan gennemføres i praksis i regioner, der er berørt af den grønne og den digitale omstilling, med henblik på at sikre en socialt retfærdig og inklusiv omstilling og skabelse af kvalitetsjob.

Henstilling 2: Forslagets udformning

Forslaget bør udformes som et direktiv.

På grund af behovet for en omfattende pakke af foranstaltninger, der er nødvendige for at nå dette mål, bør forslaget indeholde elementer på følgende områder:

a) arbejdsvilkår
b) integration af personer, der er udstødt fra arbejdsmarkedet
c) information og høring af arbejdstagerne
d) forbedring af arbejdsmiljøet for at beskytte arbejdstagernes sikkerhed og sundhed.

Henstilling 3: Forslagets genstand

Forslaget bør fokusere på følgende politiske foranstaltninger:

a) etablering af en særlig ramme for foregribelse og håndtering af forandringer i regioner og sektorer, der står over for omstillinger, baseret på principperne om information og høring, social dialog og kollektive overenskomstforhandlinger

b) på grundlag af en revision af den lovgivningsmæssige ramme at sikre, at retten til information og høring af arbejdstagere og deres repræsentanter anvendes effektivt i forbindelse med omstillinger

c) indførelse af en individuel ret til gratis uddannelse for arbejdstagere og i arbejdstiden

d) fastlæggelse af nationale strategier for retfærdig omstilling med særligt fokus på at udvikle en langsigtet vision for lokale økonomier og lokal arbejdsstyrke i alle berørte regioner

e) udvikling af støtteprogrammer for virksomheder, navnlig SMV'er og lokale aktører, med henblik på at fremme lokal jobskabelse

f) sikring af matchning af udbud af og efterspørgsel efter arbejdskraft og færdigheder gennem en kombineret anvendelse af arbejdsmarkedsoplysninger, øget samarbejde mellem lokale aktører og uddannelsesudbydere og fremme af omstillingsplaner på virksomhedsniveau

g) udvikling af en overvågningsstruktur med henblik på strategisk fremsynethed med hensyn til omstillingens virkninger og udviklingen på arbejdsmarkedet.

BILAG: ERKLÆRING OM INPUT

I henhold til artikel 8 i bilag I til forretningsordenen erklærer ordføreren, at hun i sin betænkning har medtaget input om forhold, der vedrører sagens emne, som hun har modtaget som led i udarbejdelsen af udkastet til betænkning fra følgende interesserepræsentanter, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister[1], eller fra følgende repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske repræsentationer og ambassader:

1. Repræsentanter for interessegrupper, der er omfattet af anvendelsesområdet for den interinstitutionelle aftale om et obligatorisk åbenhedsregister
Den Europæiske Faglige Samarbejdsorganisation (EFS)
2. Repræsentanter for offentlige myndigheder i tredjelande, herunder deres diplomatiske missioner og ambassader
-

Ordføreren har udarbejdet ovenstående liste på eget ansvar.

Når fysiske personer er identificeret på listen ved deres navn, deres funktion eller begge, erklærer ordføreren at have forelagt de pågældende fysiske personer Europa-Parlamentets databeskyttelsesmeddelelse nr. 484 (https://www.europarl.europa.eu/data-protect/index.do), hvori de gældende betingelser for behandling af deres personoplysninger og rettighederne forbundet med denne behandling er fastlagt.

[1] Interinstitutionel aftale af 20. maj 2021 mellem Europa-Parlamentet, Rådet for Den Europæiske Union og Europa-Kommissionen om et obligatorisk åbenhedsregister (EUT L 207 af 11.6.2021, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2021/611/oj).